

**Калашніков Андрій**

аспірант

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва  
м. Харків, Україна

## **МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Для виявлення впливу інвестиційного забезпечення як одного із факторів на розвиток сільськогосподарських підприємств нами було застосовано кореляційно-регресійний метод аналізу. За результативний показник у модель нами обрано обсяги грошового потоку відтворення сільгоспідприємств в розрахунку на одиницю площі угідь, оскільки при визначенні економічної ефективності інвестиційного забезпечення, даний показник характеризує можливості підприємства до розширеного відтворення всіх факторів виробництва: основного капіталу, робочої сили, підвищення родючості землі.

Для практичної реалізації даних розрахунків принципове значення має включення в модель рівня інвестиційного забезпечення, як однієї із факторних ознак, за результатами року, що передує звітному, а грошовий потік відтворення, як результативну ознаку, та його складові – оцінювати за результатами звітного року. При проведенні даного аналізу до моделі було включено 4 фактори, які мають причинно-наслідкові зв'язки з результативною ознакою:  $Y_{x1...n}$  – грошовий потік відтворення на 1 га сільськогосподарських (далі с.-г.) угідь у 2014 р., грн.;  $x_1$  – інвестиції в розрахунку на 1 га с.-г. угідь у 2013 р., грн.;  $x_2$  – частка амортизації у витратах на виробництво у 2014 р., %;  $x_3$  – частка витрат на оплату праці з відрахуваннями у витратах на виробництво у 2014 р., %;  $x_4$  – прибуток в розрахунку на 1 га с.-г. угідь у 2014 р., грн.

Для проведення поглибленого дослідження із загальної сукупності сільгоспідприємств Харківської області нами було виокремлено дві групи підприємств з відповідною галузевою спеціалізацією. До 1-ї групи увійшли 54 підприємства, що спеціалізуються на виробництві молока (частка молока в доході від реалізації с.-г. продукції перевищує 25 %). 2-га група включає 28 підприємств, що спеціалізуються на виробництві продукції рослинництва (питома вага зернових та соняшнику в структурі доходу від реалізації с.-г. продукції перевищує 75 %). Проведений статистичний аналіз даних груп підприємств показує, що залежність обсягів питомого грошового потоку відтворення від заданих факторів визначається відповідними рівняннями:

$$Y_{x1...n} = 499,567 + 0,113x_1 + 74,309x_2 + 43,767x_3 + 1,009x_4 \quad (1)$$

$$Y_{x1...n} = 49,261 + 0,117x_1 + 49,194x_2 + 56,038x_3 + 0,984x_4 \quad (2)$$

Коефіцієнти множинної кореляції (0,946 по 1-й групі підприємств 0,972 по другій 2-й групі підприємств) та детермінації (0,895 та 0,944), а також значення F-критерію Фішера ( $F(4,49)=103,96$  та  $F(4,23)=97,15$  відповідно) свідчать про дуже високий ступінь зв'язку між обсягами грошового потоку відтворення та досліджуваними факторами в обох групах підприємств. При цьому, виходячи із значень t-критерію Стьюдента, в 1-й групі підприємств усі досліджувані фактори є статистично значущими у даній моделі, в той час як у 2-й групі – єдиним статистично незначущим фактором серед досліджуваних є інвестиції на 1 га с.-г. угідь. Виходячи із значень парних коефіцієнтів детермінації, в 1-й групі підприємств найбільш суттєвий вплив на параметри розвитку с.-г. підприємств здійснює прибуток на 1 га с.-г. угідь, чия питома вага складає 85,6 %, інвестиції на 1 га с.-г. угідь (7,3 %) та частка амортизації у витратах на виробництво (6,8 %). В той же час, у 2-й групі підприємств на першому місці за впливом на обсяги грошового потоку відтворення знаходиться прибуток на 1 га с.-г. угідь (83,5 %); на другому – частка амортизації у витратах на виробництво (8,6 %), на третьому – інвестиції на 1 га с.-г. угідь (5,2 %).

Оскільки розроблені нами економетричні моделі є адекватними, вони можуть бути використані для прогнозування обсягів питомого грошового потоку відтворення сільськогосподарського підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

**Прогноз обсягів грошового потоку відтворення на 1 га сільськогосподарських угідь в ПАТ «Племінний завод «Червоний велетень» та ФГ Строгого О.Ф. Зміївського району Харківської області за даними екстраполяції факторів на 2017-2019 рр.**

Фактори	Прогнозні значення досліджуваних факторів		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
<b>ПАТ «Племінний завод «Червоний велетень»</b>			
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Інвестиції на 1 га с.-г. угідь, грн.	1075	1205	1349
	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Частка амортизації у витратах на виробництво, %	2,0	2,0	1,9
Частка оплати праці з відрахуваннями у витратах на виробництво, %	12,4	12,9	13,4
Прибуток на 1 га с.-г. угідь, грн.	229	676	1245
Грошовий потік відтворення на 1 га с.-г. угідь, грн.	1550	2031	2635
<b>ФГ «Строгого О.Ф.»</b>			
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Інвестиції на 1 га с.-г. угідь, грн.	1264	1110	1110
	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Частка амортизації у витратах на виробництво, %	8,7	8,5	8,4
Частка оплати праці з відрахуваннями у витратах на виробництво, %	2,3	2,1	2,0
Прибуток на 1 га с.-г. угідь, грн.	2407	2630	2852
Грошовий потік відтворення на 1 га с.-г. угідь, грн.	3139	3324	3512

Джерело: розраховано автором

Прогнози було побудовано за допомогою дослідження трендових моделей динамічних рядів факторних ознак для двох сільгосп підприємств Зміївського району Харківської області – ФГ «Строгого О.Ф.», що переважно спеціалізується на виробництві зернових і соняшнику та здійснює господарську діяльність з позитивним фінансовим результатом, а також ПАТ «Племінний завод «Червоний велетень», що переважно спеціалізується на виробництві молока та здійснює господарську діяльність з негативним фінансовим результатом. Згідно отриманих результатів, в ПАТ «Племінний завод «Червоний велетень» значення питомого грошового потоку відтворення у 2019 році перевищує фактичний показник 2014 року у 3,6 рази (на 1908 грн. на 1 га).

Можемо стверджувати, що з нарощуванням рівня інвестиційного забезпечення формується фінансова основа подальшого розвитку підприємства, головною складовою якої є отримання та поступове нарощування питомого прибутку, та забезпечується підвищення соціальних стандартів – частка оплати праці з відрахуваннями в структурі собівартості, за прогнозом, збільшиться до 13,4% у 2019 році, тоді як фактична у 2014 р. становила 8%. Результати прогнозування параметрів розвитку по ФГ «Строгого О.Ф.» суттєво відрізняються. Порівняно з 2014 р., у якому інвестиції на 1 га становили 2,5 тис. грн., згідно з прогнозом відбуватиметься поступове скорочення рівня інвестиційного забезпечення, що обумовлено поступовим скороченням площі угідь, формуванням відповідного матеріально-технічного забезпечення підприємства, і перш за все, монокультуризацією виробництва – домінуванням вирощування зернових та соняшника. Згідно прогнозних даних, практично незмінний, стабільно високий рівень грошового потоку відтворення, все у більшій мірі формується за рахунок прибутку від реалізації продукції. Якщо у 2016 р. частка питомого прибутку в питомому грошовому потоці відтворення, за прогнозом, становить 64,4%, то у 2019 р. – вже 82,1%. При цьому, зберігається низький рівень оплати праці з відрахуваннями на соціальні заходи в структурі витрат на виробництво, що не забезпечує потреб розвитку персоналу підприємства.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що в сільськогосподарських підприємствах, які активно інвестують кошти у виробництво, незалежно від спеціалізації, створюються передумови для розширеного відтворення виробничого процесу в цілому та окремо для кожного з факторів виробництва. З нарощуванням рівня інвестиційного забезпечення в підприємствах з молочною спеціалізацією формується фінансова основа подальшого розвитку підприємства, головною складовою якої є перехід від збиткового виробництва до отримання та поступового нарощування питомого прибутку, і забезпечується підвищення соціальних стандартів. В підприємствах, що спеціалізуються на вирощуванні зернових та соняшника спрогнозовано стабільно високий рівень грошового потоку відтворення, що у більшій мірі формується за рахунок прибутку від реалізації продукції при збереженні низького рівня оплати праці з відрахуваннями на соціальні заходи в структурі витрат на виробництво, що не забезпечує потреб розвитку персоналу підприємства.

